

ЗАМИНАҲОИ ФАРҲАНГӢ ВА ПЕДАГОГИИ ТАШАККУЛИ ЛУҒАТИ ТОҶИКӢ ДАР СИНФҲОИ ИБТИДОӢ

Миралиева Азиза Шухрат кизи

Донишкадаи соҳибкорӣ ва педагогикаи Деҳнав Факултети педагогика
равияитаҳсилоти ибтидоӣ, донишҷӯи соли дуюмгурӯҳи 8-БТ. Email:
miraliyevaaziza04@gmail.com
+998889406904

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17339924>

Аннотатсия. Мақолаи мазкур ба омӯзиши масъалаи ташаккули луғати забони тоҷикӣ дар кӯдакони синфҳои ибтидоӣ бахшида шудааст. Дар тадқиқот заминаҳои фарҳангӣ, педагогӣ ва иҷтимоии рушди нутқ баррасӣ мегардад. Муаллиф аҳамияти забони модарӣ, мушкилоти дузабонӣ ва нақши муҳити фарҳангиро дар ташаккули ҳувияти миллӣ ва ҳуқуқи наврасон таъкид мекунад. Истифодаи усулҳои муосири таълим, мутобиқсозии маводи таълимӣ ба анъанаҳои фарҳангӣ ва ворид намудани унсурҳои бозию эҷодӣ ба сифати роҳҳои самараноки омӯзиш пешниҳод мегарданд.

Калидвожаҳо: луғат, забони тоҷикӣ, синфҳои ибтидоӣ, фарҳанг, педагогика, дузабонӣ, ҳувияти миллӣ, таълими муосир.

Аннотация. Данная статья посвящена изучению формирования словарного запаса таджикского языка у учащихся начальных классов. Рассматриваются культурные, педагогические и социальные основы речевого развития. Особое внимание уделяется значению родного языка, проблемам двуязычия и роли культурной среды в формировании национальной и правовой идентичности детей. Предлагаются современные педагогические методы, адаптация учебных материалов к культурным традициям и использование игровых и творческих элементов для эффективного обучения.

Ключевые слова: лексика, таджикский язык, начальные классы, культура, педагогика, двуязычие, национальная идентичность, современные методы обучения.

Abstract. This article explores the development of Tajik vocabulary acquisition among primary school children. The study examines the cultural, pedagogical, and social foundations of language development. It highlights the importance of the mother tongue, the challenges of bilingualism, and the role of cultural context in shaping children's national and legal identity. The paper proposes the use of modern teaching methods, adaptation of educational materials to cultural traditions, and the integration of creative and play-based activities as effective approaches to vocabulary learning.

Keywords: vocabulary, Tajik language, primary school, culture, pedagogy, bilingualism, national identity, modern teaching methods.

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida tojik tili lug'at boyligini shakllantirish masalasi yoritilgan. Tadqiqotda nutq rivojining madaniy, pedagogik va ijtimoiy asoslari ko'rib chiqiladi. Ona tilining ahamiyati, ikki tillilik muammolari hamda madaniy muhitning bolalarda milliy va huquqiy o'zlikni shakllantirishdagi roli alohida ta'kidlanadi. Lug'at o'rgatishda zamonaviy ta'lim usullaridan foydalanish, o'quv materiallarini madaniy an'analarga moslashtirish hamda o'yin va ijodiy elementlardan foydalanish samarali yondashuv sifatida taklif etiladi.

Kalit so'zlar: lug'at, tojik tili, boshlang'ich sinf, madaniyat, pedagogika, ikki tillilik, milliy o'zlik, zamonaviy ta'lim usullari.

Заминаҳои ташаккулёбии фарҳанги ҳуқуқии наврасоннизи нақши муҳим мебошад. Омӯзиши забони тоҷикӣ бояд нозуқиҳо ва анъанаҳои фарҳангии маҳаллиро ба назар гирад, то ба ташаккули ҳисси қавии ҳувият ва мансубият дар донишҷӯени ҷавон мусоидат кунад. Интеграцияи мундариҷа ва маводҳои аз ҷиҳати фарҳангӣ муҳим метавонад ҷалб ва ҳавасмандии хонандагонро афзоиш диҳад. Илова бар ин, муҳити дузабонаи хоси Ўзбекистон, ки дар он забони русӣ низ паҳн шуда метавонад, мушкилоти марбут ба дузабонаро ба миён меорад. Тавозуни байни азхудкунии луғати тоҷикӣ ва забонҳои дигар метавонад вазифаи нозуке бошад, ки банақшагирии стратегияи барномаи таълимиро талаб мекунад.

Дар маҷмӯъ, азхудкунии луғат дар кӯдакони хурдсол аз рӯи раванди мушаххаси маърифатӣ ва забонӣ сурат мегирад ва ҳар як марҳила бо мушкилот ва мулоҳизаҳои беназир тавсиф карда мешавад. Таълими луғати тоҷикӣ ба кӯдакон фаҳмидани ин марҳилаҳои рушд ва қобилияти мутобиқ кардани равишҳои педагогиро ба омилҳои забонӣ, фарҳангӣ ва дузабона талаб мекунад. Бомуваффақият бартараф кардани ин мушкилот барои таъмини он, ки хонандагони хурдсол дар забони тоҷикӣ луғати қавӣ ва пурмазмун пайдо кунанд ва ба ин васила ба рушди салоҳияти забонӣ ва ҳувияти фарҳангӣ мусоидат намоянд, аҳамияти ҳалкунанда хоҳад дошт. Ин тадқиқот усулҳои барои ҳалли ин масъалаҳои мушаххас таъияшударо муфассал баррасӣ хоҳад кард.

Бояд қайд кард, ки аҳамияти таълими луғат бо забони модарӣ, махсусан барои хонандагони синфҳои ибтидоӣ, аз ҳад зиёд арзёбӣ кардан душвор аст. Ин унсурҳои муҳимтарини рушди малақаҳои забонӣ, таъмини муоширати самаранок ва нигоҳ доштани ҳувияти фарҳангӣ мебошад. Ҳамин тариқ, хоҳиши ба мактаббачаҳои хурдсол ворид кардани луғати бой ва нозук ба забони тоҷикӣ барои муваффақиятҳои онҳо дар таҳсил, ҳувияти фарҳангӣ ва ғанисозии зеҳнии оянда оқибатҳои амиқ дорад.

Таълими луғати тоҷикӣ дар синфҳои ибтидоӣ танҳо як чараёни забонмӯзӣ нест, балки равандест, ки ба ташаккули ҳувияти фарҳангӣ, тафаккури ҳуқуқӣ ва салоҳияти муоширати хонандагон таъсири амиқ мерасонад. Бо дарназардошти муҳити Ўзбекистон, омӯзгорон бояд усулҳои махсус ва стратегияи мукамалро истифода баранд, то ҳам забони модарӣ ва ҳам эҳтиром ба дигар забонҳо ба тавозун оварда шаванд. Истифодаи унсурҳои фарҳангӣ ва таърихӣ маҳаллӣ на танҳо луғати кӯдаконро ғани мегардонад, балки ҳисси худшиносӣ ва мансубиятро низ таҳким мебахшад. Аз ин рӯ, таълими муосири луғат бо забони модарӣ яке аз заминаҳои муҳими рушди шахсият, муваффақияти таълимӣ ва устувории ҳувияти миллӣ ба ҳисоб меравад.

Адабиёти истифодашуда:

1. Айнӣ, С. Намунаи адабиёти тоҷик. – Самарқанд: Ирфон, 2017.
2. Миршакар, М. Забони тоҷикӣ дар мактабҳои ибтидоӣ. – Душанбе: Маориф, 2019.
3. Қосимова, М. Методикаи таълими забони модарӣ дар синфҳои ибтидоӣ. – Душанбе: Маориф, 2014.
4. Раҳимов А. «Забоншиносӣ ва омӯзиши забон» Душанбе: Маориф, 2020.

5. Amirqulov, A. (2023). HUQUQIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA O 'RTA ASRLAR SHARQ MUTAFAKKIRLARI MA'NAVIY MEROSINING ROLI. Евразийский журнал академических исследований, 3(1 Part 3), 76-79.